

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора економічних наук, професора, завідувача кафедри маркетингу та бізнес-адміністрування Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, **Садченко Олени Василівни**

на дисертаційну роботу Лі Гуаньнань

на тему: «Управління процесом забезпечення сталого розвитку підприємства на основі балансу інтересів стейкхолдерів»,

подану до захисту в разову спеціалізовану вчену раду Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»

на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка

1. Актуальність теми дисертації

Докорінні трансформаційні процеси в економіці України, викликані повномасштабною війною, тимчасові порушення і розриви усталених економічних зв'язків, напрацьованих за мирних часів, розбалансованість соціально-економічної системи країни, екологічні порушення, згортання внутрішнього ринку, дисбаланс розвитку підприємств, часткова втрата їх конкурентних позицій обумовили прояви численних негативних наслідків для соціально-економічного розвитку України.

Першочергового значення в сучасних умовах військового стану в Україні та необхідності продовження її суспільно-економічного розвитку у бік демократизації та євроінтеграції набувають завдання перегляду сформованих раніше пріоритетів управління підприємствами, корекції видів їх діяльності, а також трансформації у теоретико-методологічних основах функціонування підприємств по відношенню до території присутності та активних суб'єктів, що функціонують на ній. Очевидно, що єдиною парадигмою сучасного розвитку підприємств України, може стати парадигма сталого розвитку, в результаті чого підприємство повинно досягти збалансованості у економічній, соціальній та екологічній сферах своєї діяльності. Тому проблемні питання

визначення концептуальних основ та методичних підходів до сталого розвитку підприємства, пов'язані з обґрунтуванням нового стратегічного вибору до того, як управляти підприємством для забезпечення найбільшої конкурентоспроможності в умовах світового ринку, залишаються відкритими та своєчасними для дослідження. Вирішення цих питань передбачає структурування та пошук балансу пріоритетів для розподілу ресурсів підприємства між економічною, соціальною та екологічною сферами діяльності підприємства, що є важливим елементом прийняття рішень для різних підрозділів підприємства при вирішенні проблеми управління процесом забезпечення сталого розвитку підприємства.

В умовах певної ресурсної обмеженості, викликаній військовими діями, внутрішній потенціал підприємств залишається головною рушійною силою їх сталого розвитку. Тому завдання забезпечення ефективного використання ресурсів підприємства для досягнення глобальних цілей сталого розвитку та забезпечення сталого розвитку власне підприємства є своєчасним та пріоритетним. Ринкове середовище країн ЄС висуває жорсткі умови до формування, використання, відтворення та зміцнення потенціалу підприємств України до забезпечення сталого розвитку та об'єктивно вимагає вироблення адекватної реаліям регіональної політики управлінської системи та її постійного удосконалення відповідно до вимог нинішнього етапу соціально-економічного розвитку. Проблеми переходу підприємств України до моделі господарювання на принципах сталого розвитку особливо актуальні для вирішення не тільки у зв'язку з необхідністю глибоких якісних трансформацій та досягнення відповідності критеріям вступу до ЄС, але й спричинені об'єктивною реальністю того, що сталий розвиток підприємства є ефективнішою та результативнішою за інші стратегією його розвитку. Принципи, притаманні сталому розвитку, найдужче позначаються на рівні потенціалу підприємства до соціально-економічного та екологічного розвитку, його конкурентоспроможності, що є певною мірою індикатором процесів трансформування вітчизняної економіки в цілому. Тому особливої уваги набуло

в економічній науці питання управління сталим розвитком підприємств, як економічних суб'єктів, що забезпечують досягнення глобальних цілей сталого розвитку країнами світу.

У цьому зв'язку прикладний характер дослідження управління підприємствами в контексті теорії сталого розвитку визначає актуальність, наукову та практичну значимість дослідження Лі Гуаньнань, метою якого є узагальнення та розвиток науково-методичних основ, розробка інструментарію та надання практичних рекомендацій щодо управління процесом забезпечення сталого розвитку підприємства на основі балансу інтересів стейкхолдерів.

2. Зв'язок дослідження із науковими програмами, планами, темами

Дослідження Лі Гуаньнань проводилося згідно з планом науково-дослідних тематик кафедри обліку і аудиту НТУ «Дніпровська політехніка»: «Проблеми обліку і оподаткування в Україні та шляхи їх вирішення» (№ 0117U001140, термін виконання 2017 – 2021 р.р.), «Транснаціональні корпорації добувної галузі як фактор національної та міжнародної безпеки у глобальному розвитку» (№ 0119U103766, термін виконання – 2019 – 2021 рр.). Здобувач приймав участь у зазначених тематиках як виконавець. Особисто автором було досліджено глобальні цілі сталого розвитку у їх ретроспективній еволюції, запропоновано визначення «сталий розвиток підприємства», доповнено існуючу класифікацію сталого розвитку підприємств, вивчено звітність підприємства зі сталого розвитку. Здобувачем досліджено зв'язок сталого розвитку підприємств з рівнем національної економічної безпеки та проаналізовано сталий розвиток підприємств добувної галузі України. Результати досліджень знайшли своє відображення у наукових публікаціях.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність

Ознайомлення зі змістом дисертаційного дослідження здобувача, його основними працями, опублікованими по темі дисертації, дозволяє зробити

висновок про те, що основні положення, які визначають наукову новизну роботи, одержані Лі Гуаньнань за допомогою загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, сформульовані автором самостійно і свідчать про особистий його внесок у розвиток економічної науки.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертації, є науково обґрунтованими та достовірними. Лі Гуаньнань здійснив глибоке і системне дослідження проблеми управління процесом забезпечення сталого розвитку підприємства на основі балансу інтересів стейкхолдерів.

Визначення предмету та об'єкту дослідження є цілком виправданим і обумовлено особливою значимістю сталого розвитку підприємств для післявоєнної ревіталізації України та прискореного відновлення її економіки.

Мета дослідження, сформульована в дисертації як узагальнення та розвиток науково-методичних основ, розробка інструментарію та надання практичних рекомендацій щодо управління процесом забезпечення сталого розвитку підприємства на основі балансу інтересів стейкхолдерів, в цілому досягнута, поставлені задачі, обумовлені метою, виконані. Цьому сприяло використання новітніх методів дослідження.

Зокрема, теоретичну основу досліджень склали загальні положення теорії сталого розвитку, економічної теорії, наукові праці українських та зарубіжних вчених, документи ООН, Світового Банку, Європейського Союзу, України, методичні матеріали та інструкції рейтингових агенцій зі сталого розвитку, матеріали первинної звітності підприємств, статистичні дані регіонів та держав.

Для розв'язання завдань, поставлених у дисертаційній роботі, були використані методи критичного аналізу, синтезу – для обґрунтування варіантів співвідношення інтересів груп стейкхолдерів; історико-логічний, ретроспективний – для визначення сутності сталого розвитку підприємства з доповненням класифікації його видів; системно-структурний, порівнянь – для обґрунтування положень концепції балансу інтересів стейкхолдерів; кластерного аналізу, нормування числових значень, аналітичної геометрії – для встановлення значень параметрів проектів сталого розвитку підприємства, при

яких його розвиток вважатиметься сталим з точки зору балансу інтересів стейкхолдерів; нечітких множин – для вибору проєктів сталого розвитку підприємства; аналізу функцій, дизайну економічних механізмів – для удосконалення системи та механізму управління процесом забезпечення сталого розвитку підприємства на основі балансу інтересів стейкхолдерів.

Виклад тексту роботи є чітко структурованим, отримані результати дослідження наскрізно та послідовно описуються в дисертації, наукові твердження автора є досить обґрунтованими, що свідчить про виваженість запропонованих автором підходів до проблеми управління процесом забезпечення сталого розвитку підприємства на основі балансу інтересів стейкхолдерів.

Достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій підтверджується також публікаціями в наукових фахових виданнях та матеріалах українських і міжнародних науково-практичних конференцій.

Таким чином, розгляд дисертаційної роботи свідчить про достатньо високий рівень обґрунтованості та достовірності її наукових положень, висновків і рекомендацій.

4. Наукова новизна дослідження

Наукова новизна дисертаційної роботи Лі Гуаньнань полягає у теоретичному обґрунтуванні методичного підходу, розробці методичного інструментарію управління процесом забезпечення сталого розвитку підприємства на основі балансу інтересів стейкхолдерів з метою ефективного вирішення економічних, соціальних та екологічних проблем.

Принциповою новизною автора є запропонована нова парадигма розуміння сталого розвитку підприємства (с. 52 – 54, 59 – 61), яка, на відміну від існуючих, тлумачить сталий розвиток підприємства, як співвідношення інтересів стейкхолдерів у реалізації проєктів сталого розвитку у соціальній, економічній та екологічній сферах діяльності підприємства, що тягне за собою збалансований розподіл ресурсів підприємства між ними, враховує внутрішнє

та зовнішнє середовище підприємства та формулюється як розвиток, при якому в результаті ефективного розподілу ресурсів між проектами соціальної, екологічної та економічної сфер спостерігається баланс задоволення інтересів внутрішніх та зовнішніх стейкхолдерів.

Наукова новизна дослідження полягає в формуванні авторської концепції балансу інтересів стейкхолдерів, яка передбачає, що кожен стейкхолдер має певний інтерес у сталому розвитку підприємства, виражений у показниках вигод та внесків, які стейкхолдер хоче отримати та готовий зробити у проекті сталого розвитку; сукупність внутрішніх та зовнішніх по відношенню до підприємства стейкхолдерів асоціює з економічною, соціальною та екологічною сферами діяльності підприємства; пріоритезує суб'єктивні інтереси стейкхолдерів у соціальній, економічній та екологічній сферах діяльності підприємства у порівнянні з об'єктивними показниками, що характеризують зазначені сфери (с. 72 – 77).

Поглиблення методології дослідження знайшло відображення у формуванні підходів до вибору проекту сталого розвитку підприємства (с. 152 – 167) на основі застосування методу нечітких множин, що дозволяє оцінити величини вигод та внесків у проекті сталого розвитку підприємства у соціальній, економічній та екологічній сферах діяльності за допомогою суб'єктивної думки стейкхолдерів замість об'єктивного порівняння їх величин, використовуючи три властивості проекту сталого розвитку: «великі», «середні», «невеликі», а також нечіткі змінні: «вигоди проекту», «внески проекту», «вибір проекту», сформованих на основі експертних оцінок стейкхолдерів.

Практична цінність роботи підтверджується розробкою підходів до формування системи, бази інформаційно-аналітичного забезпечення та механізмів управління процесом забезпечення сталого розвитку підприємства, які, на відміну від існуючих, враховують необхідність встановлення зв'язків зі стейкхолдерами, отримання від них інформації про їх інтереси у проектах сталого розвитку підприємства, а також пошуку балансу цих інтересів для

подальшого розподілу ресурсів підприємства між сферами його діяльності, а також ґрунтуються на елементах оцінки та контролю рівня усіх систем підприємства для забезпечення його абсолютно або відносно сталого розвитку (с. 205 – 225, 226 – 245).

Автором належною мірою обґрунтована нова систематизація ознак та видів сталого розвитку підприємства, і запропоновано розрізняти сталий розвиток підприємства за характером (статичний, динамічний), критерієм (баланс об'єктивних показників, баланс суб'єктивних показників), моделлю (ринкова, соціальна, публічно-приватного партнерства), рівнем (абсолютно, відносно, розбалансований з одиничним та парним нахилом), тривалістю (короткостроковий, довгостроковий), повнотою (частковий, комплексний) (с. 67).

Використання авторського методичного інструментарію для визначення зони значень вигод та внесків у проекти сталого розвитку, при яких спостерігається абсолютний, відносний баланс інтересів різних груп стейкхолдерів у соціальній, економічній та екологічній сферах діяльності підприємства або сталий розвиток підприємства з цієї точки зору вважається розбалансованим, дало змогу оцінити сталий розвиток підприємства, підвищити на цій основі ефективність розподілу ресурсів підприємства у процесі його господарської діяльності та вирішити проблему сталого розвитку через залучення зацікавлених осіб (с. 108 – 151).

Запропоноване автором поняття «нахил у сталому розвитку підприємства» дає можливість порівняти рівень задоволення інтересів стейкхолдерів та встановити чи концентруються ресурси підприємства в одній або двох сферах його діяльності – економічній, соціальній, екологічній, в результаті чого інтереси певної групи або груп стейкхолдерів у сталому розвитку не задовольняються (с. 68 – 70).

5. Повнота викладення результатів дисертації

У дисертації висвітлені сучасні науково-практичні проблеми та

обґрунтовані теоретичні основи їх розв'язання з метою забезпечення сталого розвитку підприємства, що дозволило авторів довести доцільність впровадження запропонованої системи управління процесом сталого розвитку підприємства на основі балансу інтересів стейкхолдерів. Під час наукових пошуків автором було узагальнено та розвинуто науково-методичні основи розробки інструментарію та надано практичні рекомендації щодо управління процесом забезпечення сталого розвитку підприємства на основі балансу інтересів стейкхолдерів.

Перший розділ автор присвячує розгляду існуючих основ сталого розвитку на глобальному рівні та на рівні підприємства, на основі чого формулюється проблема забезпечення сталого розвитку підприємства з урахуванням суб'єктивних чинників та окреслюється методичне підґрунтя їх вирішення. Аналізуючи особливості та чинні пріоритети соціально-економічного та екологічного розвитку підприємств, автор приходять до висновку про значимість побудови системи забезпечення сталого розвитку підприємства на основі балансу інтересів стейкхолдерів. Визначено, що методологічними передумовами для забезпечення сталого розвитку підприємства під впливом суб'єктивних чинників є врахування принципів комунікації зі стейкхолдерами, вираження їх інтересів через показники вигод та внесків у проекти сталого розвитку та пошуку балансу цих інтересів. Подано ретроспективний аналіз еволюції цілей та проблем сталого розвитку на глобальному рівні, що дозволило встановити переваги та недоліки різних підходів історичних етапів. Вивчення генезису сталого розвитку сприяло обґрунтованості висновків автора щодо управління процесом забезпечення сталого розвитку підприємства з метою уникнення загострень та конфліктів інтересів стейкхолдерів у соціальній, економічній та екологічній сферах діяльності підприємства.

Другий розділ дисертації містить методологічні засади вирішення проблеми наукового обґрунтування управління процесом забезпечення сталого розвитку підприємства на основі балансу інтересів стейкхолдерів. Аналіз

істотних характеристик процесу сталого розвитку підприємства, теоретичні підходи до визначення яких впливають на кінцеву конфігурацію та ефективність системи врахування інтересів стейкхолдерів під час реалізації проєктів сталого розвитку, дозволив дисертанту систематизувати та доповнити існуючі моделі, виявити їх переваги та недоліки, запропонувати новий підхід до встановлення балансу інтересів стейкхолдерів під час забезпечення сталого розвитку підприємства. Особливе місце у цьому розділі посідають дослідження, пов'язані з моделюванням зони відносно сталого розвитку підприємства та точки абсолютно сталого розвитку підприємства на основі показників вигод та внесків у проєкти соціальної, економічної та екологічної сфер діяльності підприємства. Обґрунтування параметрів суб'єктивного сприйняття стейкхолдерами проєктів сталого розвитку підприємства дозволило автору запропонувати модель вибору проєкту сталого розвитку підприємства, який би рівномірно задовольняв інтереси різних стейкхолдерів у різних сферах діяльності підприємства. З метою вирішення проблеми комплексного забезпечення сталого розвитку підприємства автор доповнює існуючі методичні підходи новими моделями кластерного аналізу, нечітких множин, що дозволяє врахувати нові суб'єктивні чинники інтересів стейкхолдерів у розподілі ресурсів між проєктами сталого розвитку.

У третьому розділі відповідно до поставлених наукових завдань дисертант за допомогою системного аналізу та дизайну обґрунтовує шляхи врахування моделей забезпечення сталого розвитку підприємства на основі балансу інтересів стейкхолдерів під час формування управлінської системи підприємства. Автором показано, як удосконалена система управління процесом забезпечення сталого розвитку підприємства дозволяє здійснити управлінський вплив на економічну, соціальну та екологічну сфери діяльності підприємства таким чином, щоб досягти балансу інтересів стейкхолдерів у соціальній, економічній та екологічній сферах діяльності підприємства, сприяти динамічному сталому розвитку за рахунок використання методики встановлення зони сталого розвитку підприємства з урахуванням мінливих

інтересів стейкхолдерів у короткостроковій та довгостроковій перспективі. У розділі показано, як адаптувати економічну модель публічно-приватного партнерства до вирішення проблем сталого розвитку території функціонування підприємства, охопити інтереси внутрішніх по відношенню до підприємства та зовнішніх стейкхолдерів трьох сфер його діяльності. Представлено схему інформаційних потоків для прийняття управлінських рішень, у якій встановлено єдиний управлінський центр, де збігаються інформаційні потоки про склад, кількість та інтереси внутрішніх по відношенню до підприємства та зовнішніх стейкхолдерів і корелюють з інформаційними потоками щодо розробки та реалізації проектів сталого розвитку підприємства, включаючи їх фінансування. Показано, яким чином це дозволяє управляти процесами гармонізації інтересів стейкхолдерів та розподілу ресурсів між проектами соціальної, економічної та екологічної сфер діяльності підприємства.

6. Значення роботи для науки, практики та суспільства

Одержані автором під час наукових пошуків та досліджень теоретичні результати та висновки є значущими для розвитку економічної науки, а саме тієї її частини, яка стосується сталого розвитку, державно-приватного партнерства, теорії стейкхолдерів, управління підприємствами. Вони спрямовані на удосконалення існуючих теоретичних основ та практичних рекомендацій формування економічної політики і системи управління підприємством для забезпечення підвищення конкурентоспроможності, реалізації проектів сталого розвитку та післявоєнної повноцінної інтеграції у європейський соціально-економічний простір. У таких аспектах, як формування кластерів стейкхолдерів залежно від їх інтересів у сталому розвитку, забезпечення сталого розвитку з точки зору балансу інтересів стейкхолдерів, підвищення рівня залученості стейкхолдерів у процесах управління підприємством, вибір проектів сталого розвитку з урахуванням суб'єктивної думки стейкхолдерів теоретичні напрацювання автора виходять за межі соціально-економічних та екологічних умов України та стосуються розвитку

наукових підходів до пізнання процесів управління підприємством та сталим розвитком, які однаково властиві підприємствам будь-якої країни.

Значущість результатів досліджень Лі Гуаньнань, представлених у дисертації, для економічної науки підтверджується тим, що отримані теоретичні положення, встановлені закономірності, виявлені особливості економічних процесів та явищ в управлінні сталим розвитком підприємства можуть скласти теоретичну основу для виокремлення самостійних напрямів у сталому розвитку та управлінні підприємством: забезпечення участі стейкхолдерів в реалізації підприємством глобальних цілей сталого розвитку на основі розробленої автором концепції балансу інтересів стейкхолдерів; встановлення структурної соціально-еколого-економічної рівноваги в інтересах стейкхолдерів на основі обґрунтованого підходу кластеризації інтересів стейкхолдерів та їх представлення у вигляді вигод та внесків у проекти сталого розвитку; управління вибором проектів сталого розвитку на основі врахування суб'єктивних оцінок стейкхолдерів щодо рівня задоволення власних інтересів стейкхолдерів в результаті реалізації цих проектів.

Практична цінність наукових розробок автора полягає у доведенні теоретичних положень до рівня економіко-математичних моделей та методик розрахунку, які підтримують прийняття рішень у забезпеченні сталого розвитку підприємства на основі балансу інтересів стейкхолдерів. Формалізація теоретичних висновків у конкретних показниках, критеріях, які є кількісно вимірюваними та достатньо зручними для збору, робить напрацювання автора практично цінними та такими, що не вимагають додаткових витрат на організацію спеціальних додаткових спостережень.

У подальшому наукові результати можуть бути використанні в практиці управління підприємствами для формування системи забезпечення сталого розвитку на основі балансу інтересів стейкхолдерів, інтеграції у зовнішнє середовище, у якому вони працюють, а також під час підготовки дисертаційних, дипломних робіт, читання лекцій у ЗВО.

7. Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

Дисертаційна робота Лі Гуаньнань, а також тексти опублікованих наукових праць, перевірялися на предмет порушення академічної доброчесності сервісом «Unicheck». Було встановлено, що порушення академічної доброчесності відсутні, а запозичені наукові висновки інших вчених мають належне цитування.

8. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту та оформлення дисертації

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, варто вказати, що не всі наукові розробки автора є незаперечними. Тому, даючи високу оцінку виконаному дослідженню, треба, поряд із тим відмітити деякі його положення, що можуть слугувати підґрунтям для дискусії.

1. Загальним зауваженням до роботи в цілому є те, що автор, детально обґрунтовуючи власні теоретичні висновки та практичні рекомендації, не вдається до конструктивної самокритики. На наш погляд, наприкінці кожного параграфу роботи або розділу цікаво було б почути авторські зауваження та критичні ремарки щодо отриманих результатів. Наприклад, у п. 3.1 автор фіналізує власні дослідження удосконаленням системи управління процесом забезпечення сталого розвитку підприємства на основі балансу інтересів стейкхолдерів, але не приводить недоліки цієї системи, не прогнозує проблемні питання щодо її впровадження, не наводить зостереження з приводу певних її елементів. Також доцільно було б поряд з авторською самокритикою наводити перспективи подальших досліджень, що тільки б привернуло увагу до дослідження ще більшої кількості науковців.

2. На с. 104, рис. 2.7 приведені типи стейкхолдерів залежно від співвідношення вигод, які вони бажають отримати від реалізації соціальних, економічних та екологічних проєктів, а також внесків, які вони готові для цього зробити. Автор досить креативно присвоює типам стейкхолдерів такі назви, як «боягузи», «сміливці», «альтруїсти», «егоїсти». У зв'язку з цим, виникає перше

зауваження, що така типізація відносить більшою мірою до теоретичних здобутків дослідження, і на наш погляд, повинна бути перенесена або згадана у розділі 1 замість розділу 2. Друге зауваження полягає у тому, що зазначена типізація є досить інноваційною, але подальшого розвитку ці ідеї у роботі не знаходять ані під час формування системи управління сталим розвитком підприємства, ані під час обґрунтування математичної моделі балансу інтересів стейкхолдерів.

3. У дисертації у п. 2.2 зазначено, що маючи значення координат центрів кластерів стейкхолдерів з переважно економічними, соціальними та екологічними інтересами (середні значення вигод та внесків, що характеризують інтереси стейкхолдерів кожної групи), що розраховуються згідно рівняння (2.2), а також радіусів кіл, які описують ці кластери (максимальні відхилення значень вигод та внесків, що характеризують інтереси довільних стейкхолдерів у цих кластерах, від середніх значень вигод та внесків у цих кластерах), що розраховуються згідно рівнянь (2.19) – (2.21), можна знайти зону перетину трьох кластерних кіл, тобто зону відносно сталого розвитку підприємства. Потребує додаткових пояснень, що робити у ситуації, якщо отримані кластерні кола інтересів стейкхолдерів не перетнуться? Як трактувати отриманий результат та які управлінські дії застосовувати?

4. У теоретичних міркуваннях автора спостерігається певне протиріччя. З одного боку, аналізуючи недоліки існуючих підходів до управління сталим розвитком підприємств, автор на с. 73, рис. 1.16 зазначає, що всі існуючі підходи спираються на об'єктивні показники, які характеризують стан соціальної, економічної та екологічної сфер діяльності підприємства, у той час, коли сучасні умови потребують врахування суб'єктивних інтересів стейкхолдерів. Однак вже на с. 75, рис. 1.17, обґрунтовуючи нову концепцію сталого розвитку підприємства на основі балансу інтересів стейкхолдерів, автор зазначає, що суб'єктивний інтерес стейкхолдера виражається в об'єктивних показниках вигод та внесків у проекти сталого розвитку. Зазначене протиріччя потребує більш детального пояснення.

5. Для вибору проєкту сталого розвитку підприємства з урахуванням думки стейкхолдерів у роботі запропоновано нечіткі змінні «внески проєкту», «вигоди проєкту» представляти у вигляді нечітких множин, які характеризують такі їх властивості, як «великі», «середні», «невеликі» (п. 2.3). Запропоновані автором властивості є коректними, але обмеженими. Більш повну картину інтересів стейкхолдерів дав би більш розширений перелік властивостей, який міг би потенційно включити «надто великі», «великі, але припустимі» тощо. У такому випадку, дослідження б дійсно спиралося на врахування суб'єктивної думки стейкхолдерів, яка слабо підлягає чисельному опису.

6. Рис.3.6 на с.221 «Завдання забезпечення сталого розвитку підприємства» містить такі завдання, як встановлення факторів негативного впливу на сталий розвиток підприємства, аналіз організаційних моделей інтеграції підприємства з внутрішніми та зовнішніми стейкхолдерами з метою забезпечення сталого розвитку на основі балансу їх інтересів. Потребує подальшого роз'яснення, які саме негативні фактори автор вбачає істотними для сталого розвитку підприємства, а також які саме інтеграційні моделі існують у сучасній практиці управління підприємствами, а також яка модль або моделі потрібні для ефективного забезпечення сталого розвитку підприємства.

7. На наш погляд, враховуючи наукову та практичну цінність дисертаційної роботи, результати, отримані під час досліджень потребують оприлюднення у виданнях, що мають високий рівень цитування та індексуються у світових базах даних Scopus, WoS.

Завершуючи розгляд дискусійних моментів дисертаційного дослідження, необхідно відмітити, що вказане істотно не впливає на загальну позитивну оцінку поданої до захисту дисертації, виконаної в цілому на високому науковому рівні.

9. Загальний висновок щодо дисертаційної роботи

Дисертаційна робота Лі Г. «Управління процесом забезпечення сталого розвитку підприємства на основі балансу інтересів стейкхолдерів» є

самостійним завершеним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему, яке характеризується новизною, має теоретичне та практичне значення.

Отримані науково обґрунтовані результати в сукупності забезпечують вирішення важливого наукового завдання – розробки наукових положень та практичних рекомендацій щодо управління процесом забезпечення сталого розвитку підприємства на основі балансу інтересів стейкхолдерів. Структура дисертації логічна, а матеріал викладено послідовно.

Дисертаційна робота Лі Гуаньнань відповідає галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 Економіка, вимогам Постанови Кабінету Міністрів України №44 від 12 січня 2022 р. «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» та вимогам Наказу Міністерства освіти і науки України №40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України №759 від 31.05.2019)», а її автор, Лі Гуаньнань, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 Економіка.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри маркетингу та
бізнес-адміністрування
Одеського національного університету
імені І.І. Мечникова

Олена САДЧЕНКО

